

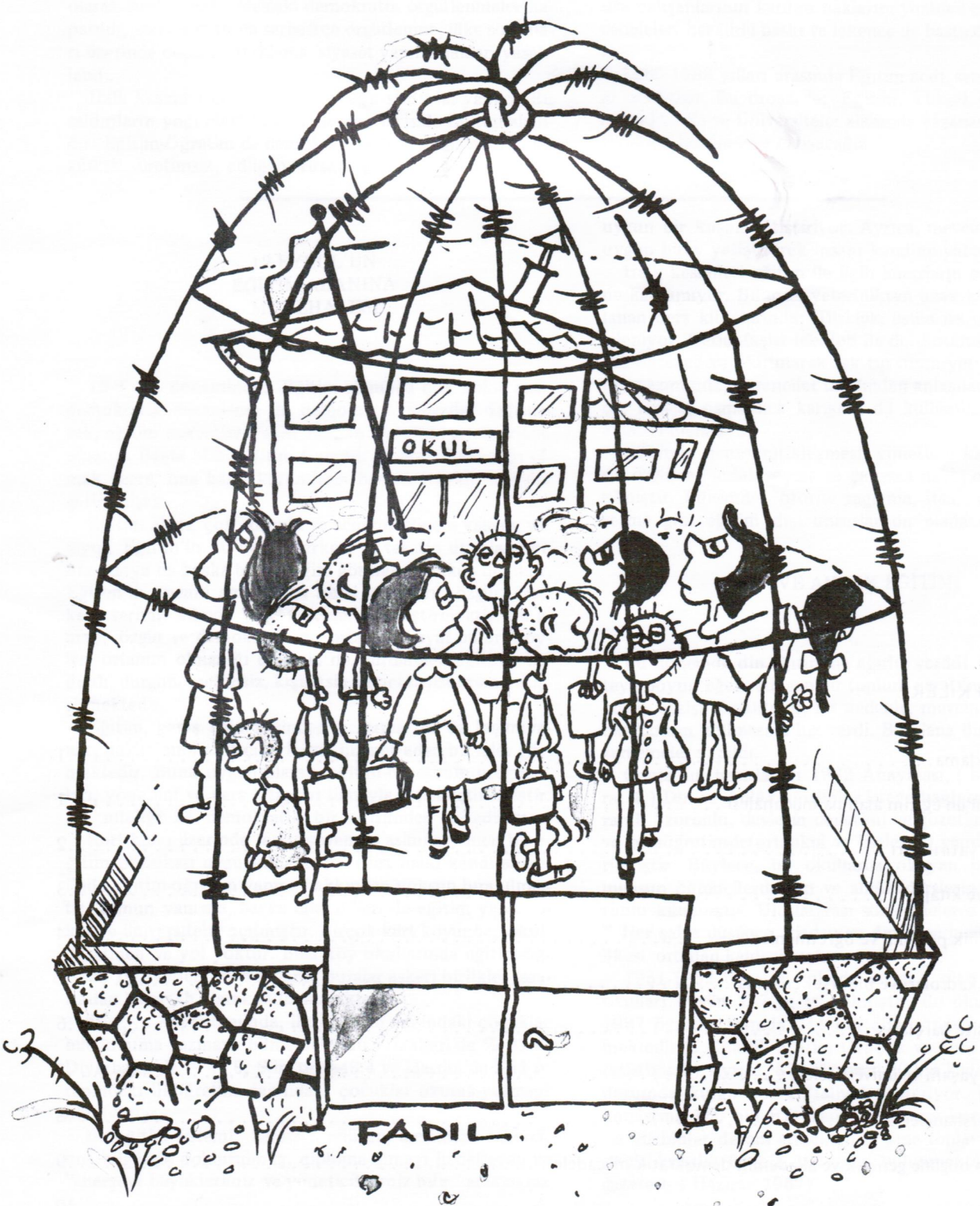
12 EYLÜL  
VE  
EĞİTİM

DEVİRİMCİ  
İŞÇİ 

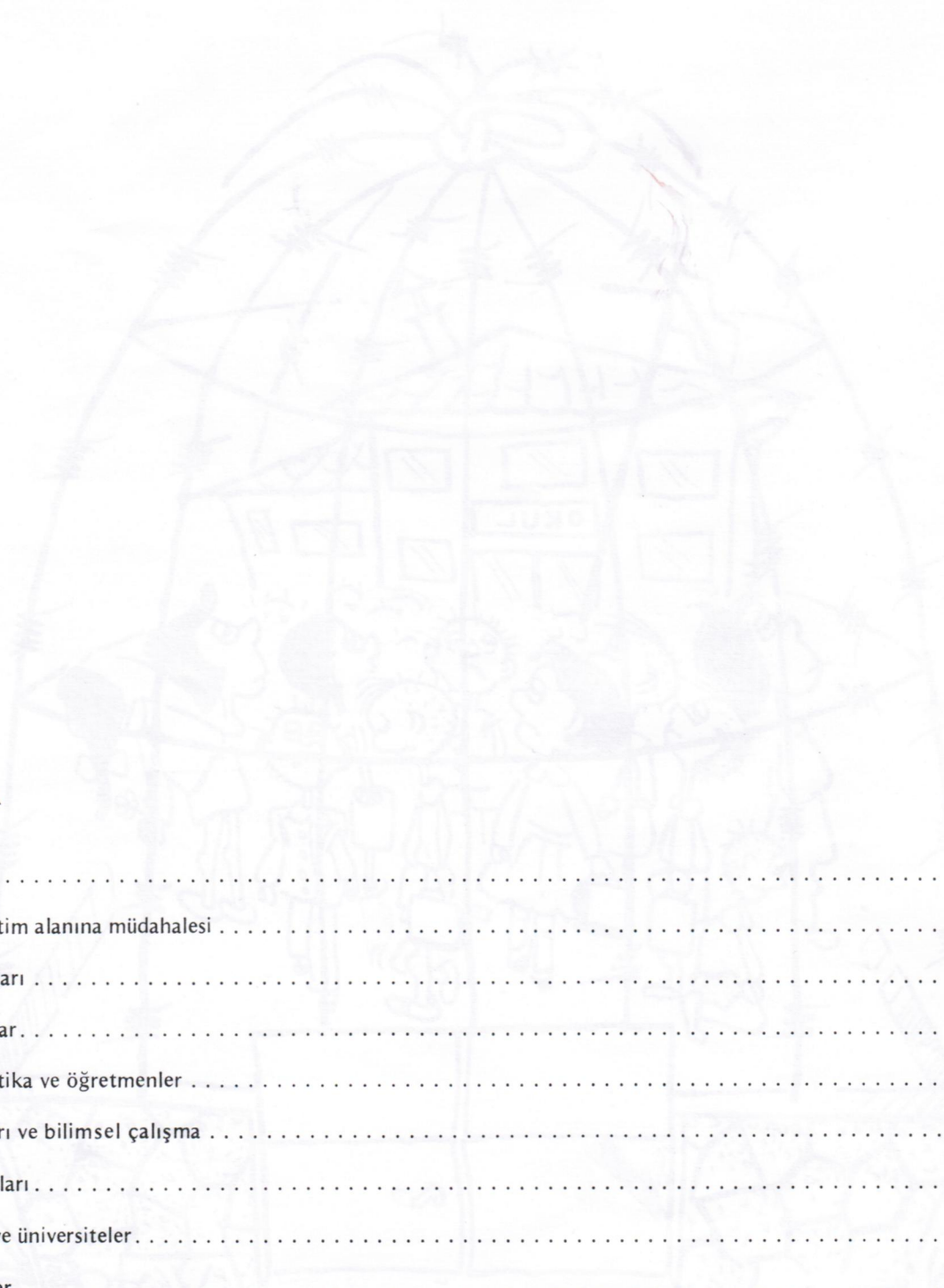
12 EYLÜL  
VE  
EĞİTİM

DEVRİMİ  
İSİ

# 12 EYLÜL VE EĞİTİM



# 12 EYLÜL VE EĞİTİM



## İÇİNDEKİLER

|   |    |
|---|----|
| Ön açıklama . . . . .   | 1  |
| 12 Eylül'ün eğitim alanına müdahalesi . . . . .                 | 1  |
| Eğitim yatırımları . . . . .                                    | 2  |
| Cunta ve kitaplar . . . . .                                     | 3  |
| Ekonomik politika ve öğretmenler . . . . .                      | 4  |
| Eğitim kadroları ve bilimsel çalışma . . . . .                  | 5  |
| Üniversite harçları . . . . .                                   | 6  |
| Sınavlı yaşam ve üniversiteler . . . . .                        | 7  |
| Özel dersaneler . . . . .                                       | 8  |
| Dünden bugüne gençlik ve akademik demokratik mücadele . . . . . | 9  |
| Sonuç . . . . .   | 10 |

## ÖN AÇIKLAMA

12 Eylül 80 faşist darbesi ile devlet yeniden düzenlendi. Tüm aygıt ve kurumlarda anti-demokratik yol ve yöntemler kurumlaştırıldı. Sonraki yıllarda anti-demokratik devletin yapısı değişmemek kaydıyla, göstermelik seçimler yapılarak, partiler ve parlamento devreye sokularak sadece yönetimin sürdürülüş biçiminde değişiklikler yapıldı.

Bu dönemde, Temel hak ve Özgürlükler lüks bulunarak rafa kaldırıldı, İşkence devlet politikası olarak uygulandı, Generallerin ağzından çıkan her söz yasa ve hukuk ilkesi olarak benimsendi. Mesleki-demokratik örgütlenmeler kapatıldı, varolanların da serbestçe örgütlenme, ülke sorunları üzerinde düşünce açıklama, siyaset yapma hakları yasaklandı.

Halk kesimlerine çok yönlü ve ağır saldırılar yapıldı. Bu saldırıların yoğunlaştığı kesimlerden biriside Eğitim alanıdır. Eğitim-Öğretim de demokratik öğelerin dışlandığı, kişiliksiz, üretimsiz, edilgen, fırsat eşitliği olmayan, toplu-

mun çoğunluğuna hizmet etmeyen bir eğitim politikası yürürlüğe konuldu. Eğitim programları, yönetimi ve ders kitapları faşistleştirildi. Bu durum aynen Federal Almanya ve diğer ülkelerde yaşaya Kürt ve Türk çocuklarının eğitimine de yansımıştır.

Yök düzenlemesiyle, üniversiteler ve Yüksek okullar rejim tarafından denetim altına alındı. Üniversiteler bilimsel, mali, demokratik özerkliği olmadığı bir şekilde yeniden örgütlendirildi. Öğretim üyelerinin, öğrencilerin ve üniversite çalışanlarının katılım haklarını yeniden elde etme mücadeleleri her türlü baskı ve işkence ile bastırılmaya çalışıldı.

1980-1988 yılları arasında Eğitim acılı, sancılı ve sorunlu olmuştur. Bu broşürde; Eğitim, Yüksek Öğretim Kurumu (YÖK) ve Üniversiteler alanında yaşanan köklü değişiklikleri incelemeye çalışacağız.

### 12 EYLÜL'ÜN EĞİTİM ALANINA MÜDEHALESİ

12 Eylül döneminde; Eğitim alanında çok köklü anti-demokratik düzenleme ile demokratik mevziler dağıtılarak, eğitim kurumları faşist rejimin denetimi altına sokulmuştur. Başta Millî Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı olmak üzere, ona bağlı kurumların başına emekli subaylar getirilmiştir.

Eğitim alanı, çok sorunlu ve acılı bir dönem yaşadı, yaşıyor. Eğitim'in bu denli merkezi ve tek tip uygulandığının dünya da başka bir örneğini görmek mümkün değildir. Eğitim'in önemli amacından birisi insanları; özgür, üretken, verimli kılmak ve yeteneklerini geliştirmektir. Bu amaç; özgür ve demokratik bir ortamda hayat bulur. Böyle ortamın olmadığı ülkemiz de, sürdürülen eğitim; bağımlı, durgun, üretimsiz, kişiliksiz, gerici-faşist insan yetiştirmektedir.

Eğitim, geniş halk kesimleri yararına bir öz taşıyıcı olarak, hakim sınıfların çıkarlarına hizmet eden bir işlev görmektedir. Buna uygun olarak, eğitim-öğretimin programları, yönetimi ve ders kitapları tümüyle faşistleştirilmiştir. Bu niteliği ile demokratik bir eğitimden söz edilemez.

Kürt halkı üzerinde faşist-şoven ve asimilasyoncu bir eğitim politikası uygulanmaktadır. Kürt halkı kendi anadilinde eğitim-öğretim yapma hakkından yoksun bırakılmıştır. Bunun yanısıra, başka ülke dilleri ile eğitim yapan okullar ve üniversiteler açılmıştır. Birçok Kürt köyünde; okul, öğretmen ve yol yoktur. Bazı köy okullarında eğitim-öğretim faaliyetleri durdurularak buralar askeri birlikler tarafından karargah olarak kullanılmaktadır.

Türkiye Kürdistanı'nda, ilk öğretim çağındaki çocuklar bile okuma-yazmayı bilmemektedir. Hakkari'de % 31.8, Diyarbakır'da % 43.9, Siirt'te %46.4 ve Mardin'de %51 oranındaki ilköğretim çağındaki çocuklar okuma-yazmayı bilmiyorlar.

Bu eğitim sistemi; kararsız, edilgen, üretimsiz, ezberci, boş bilgilerle doldurulmuş, diploma almayı hedefleyen ve " herşeyi büyüklerimiz ve yöneticilerimiz bilir" anlayışına

uygun bir kuşak yetiştiriyor. Ayrıca, mevcut işbölümüne uygun birey yetiştirerek insanı kendine yabancılaştırıyor.

Halk kesimleri eğitim ile ilgili kararların oluşum sürecine katılmıyor. Bilimsel yeterlilikten uzak kişilerce hazırlanan ders kitaplarında; Türklük, üstün ırk olma temaları işleniyor. Gerici-faşist ideoloji ile doldurulmuş ders kitapları öğrencilere okutularak tek tip insan yetiştiriliyor. Kitap yazımında, öğrenciler tarafından anlaşılamayan; arapça, farsça, osmanlıca karışımı dil kullanılarak, öztürkçe anlatım dışlanıyor.

Eğitimin demokratikleşmesi, yönetime katılma, kişilerin özgürce meslek seçme ve çalışma hakkı ortadan kaldırılmıştır. Eğitimde; otorite sağlama, itaat, dayak ve not verme gibi eğitim dışı unsurlar ön plana çıkarılmıştır.

### DİN VE AHLAK EĞİTİMİ

Bu dönemde din eğitimine ağırlık verildi. Çünkü, otoriteye boyun eğen, edilgen bir toplum yaratılmasında din'in büyük etkisi olmaktadır. Bu nedenle, mevcut yönetim din okullarının açılmasına hız verdi. Bu alana ilişkin yeni düzenlemeler yapıldı.

Cunta'nın hazırladığı 1982 Anayasası, ( Madde:24 fıkrası: 4 ) Din ve Ahlâk eğitimini isteğe bağlı tercihten çıkararak "zorunlu, devletin denetimi ve gözetimi altında, ilk ve ortaöğretimde(ortaokul ve liserlerde) yapılır" hale getirilmiştir. Böylece, bu okullarda okuyan başka dinlere mensup öğrencilerde din ve ahlâk derslerine katılımı zorunlu kılınmıştır. Uluslararası sözleşmelerce kabul edilen " Her şahıs düşünce, vicdan ve din özgürlüğüne sahiptir." ilkesi ortadan kaldırılmıştır.

1951-1952 öğretim yılında sayısı 7 olan İmam Hatip okulları bugün 717'ye yükselmiştir. Bu okullarda 1986-1987 öğretim yılında 244 bin 305 öğrenci öğrenim görmektedir.(T.C. Millî Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı istatistikleri.) Ayrıca, 3704'ü resmi 20 bin kadarı gayriresmi durumda kuran kursu faaliyet gösteriyor. Resmi kuran kurslarına 130 bin 874 kişi, gayriresmi kuran kurslarına ise yüzbinler devam etmektedir. Yine toplam 58 bin 455 okula karşılık 60 bin 161 cami bulunmaktadır. (Milliyet gazetesi- 4 Haziran 1987)

Ülkemizde önemli ölçüde öğretmene ihtiyaç varken, 1980-1983 arasında öğretmen yetiştiren yaklaşık 130 öğretmen lisesi ile 90 Yüksekokulun ve Eğitim Enstitüsünün işlevine son verilmiştir.1985-1986 öğretim yılında ülke genelinde 11 bin 357 öğrencisiyle 29 öğretmen lisesi vardır. ( T.C. Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı İstatistikleri.)

Türkiye nüfusunun %57'si tarım, orman, hayvancılık ve balıkçılık alanlarında çalışmaktadır. Tarım ülkesi olan Türkiye'de lise düzeyinde ancak 23 tarım okulu vardır.Orta-öğretim düzeyindeki öğrencilerden de ancak %0.027'si bu okullarda okuyabilmektedir.



İlk ve ortaöğretimde, üniversite ve yüksek okullarda dersane ve laboratuvar bulma güçlüğü çekilirken, en güzel salon ve dersaneler mescit olarak düzenlenmektedir. Bazı üniversitelerde daha büyük harcamalar yapılarak cami yapılmış, bunların iç dekorasyonu için milyonlarca lira harcanmıştır.

Demokratik-özerk üniversite mücadelesi veren ilerici-demokrat, devrimci öğrencilere yönelik; polis, idare ve faşist öğrenci işbirliği sonucu çeşitli baskı ve saldırılar sürdürülmektedir. Oruç ( insanların sabahdan akşama kadar hiçbir şey yemeden ve içmeden beklemesidir. Bu durum bir ay devamlı tekrarlanmaktadır.) tutmadığı için gerilerin saldırısı sonucu 20 Mayıs 1987 tarihinde Van 100. yıl üniversitesi öğrencisi Mehmet Şirin Tekin öldürüldü.

M.Ş.Tekin ölümünden önce yazdığı mektubunda " Bu üniversite yöneticileri yobaz ve gerici. Yurtlarda mescit açtılar, ayin ve toplantılar yapılıyor." diyordu.

Dini okullardan mezun olanlar, din eğitimi ile ilgili kurumlar yerine, Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı başta olmak üzere diğer bakanlıklar ve resmi devlet kurumlarında görevlendirilmekte. Okul yöneticilerinin büyük bir bölümü Din ve Ahlâk dersi öğretmenlerinden oluşmaktadır.

dır.

Yine birçok kuruma alınacak yönetici ve müfettişlik sınavlarında ağırlıklı dini bilgileri içeren sorular sorulmaktadır. Bunlara verilen yanıtlar ile sınava katılanın düşünce yapısı öğrenilmeye çalışılıyor. Bu sorulara karşı çıkanlar veya bilimsel yanıt verenler, bu sınavlarda " başarısız " sayılıyorlar.

## EĞİTİM YATIRIMLARI

80 sonrası dönemde eğitim yatırımları önemli düşüş göstermiştir. Türkiye'de 1977'de öğrenci başına 29 bin T.L yatırım payı düşerken, bu rakam 1985 yılında 11 bin T.L'ye düşmüştür.

Dünya bankasının " Türkiye'de Eğitim " konulu raporuna göre, yatırımlar içinde eğitim payımız önceki yıllarda %12 iken, 1985'de bu pay %3.8'e inmiştir. 1985'de eğitime ayrılan pay Portekiz'de %22, Kore'de %21, Tunus'ta %19, Ürdün'de %10'dur.

1940-1945 yılları arasında 2. dünya savaşına ve ülkenin yoksulluğuna rağmen 3 bin 414 ilkokul yapılırken, 1980-1985 yılları arasında hızla artan nüfusa ve ihtiyaçlara rağmen 2 bin 843 ilkokul yapılmıştır.

Son yıllarda, eğitim yatırımlarının yükü halkın sırtına yüklenmiştir. 12 Eylül rejiminin başlattığı "kendi okulunu kendin yap" kampanyasına yoksul halk katılmaya zorlanmıştır. Devlet tarafından eğitime gerekli yardım ve yatırım sağlanamamıştır. Buna karşılık halkın vergileriyle batık şirketler kurtarılmıştır.

Bugün ülkemizde 4 milyon 525 bin 816 çocuk okullardan yararlanamamaktadır. Yüzlerce köyde ilkokul yoktur. 20 bin ilkokul (5 sınıf bir arada ) tek öğretmenlidir. 13 bin 803 okulda ikili öğretim, 579 okulda da üçlü veya dörtlü öğretim yapılıyor. Türkiye'de her öğretmene ortalama 50 ile 70 öğrenci düşüyor. Bu sayı Almanya'da 26, Belçika'da 20, Danimarka'da 20 ,Fransa'da 27, İngiltere'de 30'dur.

Türkiye ve T.Kürdistanı arasında eğitim ve eğitim yatırımları bakımından ciddi farklılıklar vardır. T.Kürdistanı'nda birçok köyde okul yoktur, birçok okulda ders araç ve gereçleri, laboratuvarlar bulunmamaktadır. Kitap ve defterlerden yoksun, soğuktan titreyen, öğretmeni olmayan milyonlarca öğrencinin sorunları var.

## SATIN ALMA GÜCÜ KADAR EĞİTİM

80'den sonra tüm okullar paralı hale getirilmiştir. Eğitim kurumlarından yararlanmada öğrencilerin yeteneğinin esas alınması yerine, ailelerinin mali gücünü temel alan ve bu güce göre eğitim olanakları sunulur hale gelmiştir.

İnsan Hakları Evrensel Beyanname (Madde: 26 fıkra: 1)  
" Her şahsın eğitime hakkı vardır. Eğitim parasızdır... İlk eğitim mecburidir. ....yüksek öğretim liyakatlerine göre herkese tam eşitlikte açık olmalıdır. " demektedir.

Ülkemizde, dünyaca kabul edilen bu evrensel ilkelerin tam tersi uygulamalara tanık olmaktayız. İlköğretim ve ortaöğretimde her yıl öğrenci ailelerinden büyük miktarlarda para "bağış" adı altında zorla alınmaktadır. Yakacak, tebeşir, temizlik v.b masraflar aileler tarafından karşılanmaktadır. Ayrıca, her öğrenciden kimlik kartı, karne ve diploma paraları alınır. Orta öğrenim kurumlarının hafta sonları ve diğer tatillerde kendi öğrencileri için düzenlediği kurslardan para alınmaktadır.

Halkın eğitim ve öğretimini sağlamakla yükümlü bulunan devlet; bu görevi yerine getirmemiştir. 1987 bütçesinden eğitimin payı %8.5 düzeyinde bırakılırken, savunmanın payı %30'un üzerine çıkartılmıştır.

1982 Anayasasının 42. maddesi:

" Hiç kimse eğitim ve öğretim hakkından yoksun bırakılamaz." demektir.

Oysa, ülkemizde uygulanan ekonomik politika ve paralı eğitim politikası sonucu; yoksul halk çocuklarının eğitim ve öğretim hakkı bizzat devlet tarafından alınarak, parası olanların kullandığı bir hak haline getirilmiştir. Böylece, eğitimde fırsat eşitliği ortadan kalkmıştır.

Okullar ticari mantık ile çalıştırılmaya başlanmıştır. Bir kısım eğitim faaliyetleri özel sektöre devredildi. Özel okulların yıllık ücretleri 700 bin TL. ile 2 milyon TL. arasında değişmektedir. Bu ücretlere yemek ve taşıma giderleri dahil değildir. Ayrıca, bu okulların giriş sınavları da paralı hale getirilmiştir. Böylece özel okulların eğitim faaliyetlerinden yalnızca mali gücü yüksek aileler yararlanmaktadır. (Cumhuriyet gazetesi 9.2.1988)

Bu dönemde, Darwin'in evrim kuramı dahi bizzat Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanı Vehbi Dinçerler tarafından tartışma konusu yapılmıştır. Bu kuramı öğrencilere anlatan öğretmenler hakkında soruşturma açılarak cezalandırılmıştır.

## CUNTA VE KİTAPLAR

Okullarda ve üniversitelerde yüzlerce bilimsel içerikli ders kitabı yasaklandı. Kütüphanelere ilerici ve bilimsel yayınlar sokulmadı. Yüzbinlerce sol içerikli kitap nazi Almanya'sını andırır bir şekilde toplatılarak imha edildi. Bu dönemde, sadece Bilim ve Sosyalizm yayınevine ait 133 bin 607 kitap imha edildi.

Yine 1978-1979 yıllarında Kültür Bakanlığı tarafından bastırılmış 18 türde; şiir, roman, öykü, araştırma-inceleme dalında 118 bin kitabın dağıtımı durduruldu. Yapılan incelemede bu yayınlar " Milli birlik ve bütünlüğü zedeleyici" bulundu. Bu kitaplar bakanlık deposunda savcılığın vereceği kararı bekliyor.

24 Ocak 1980'de 10 bin 750 TL. olan gazete kağıdının tonu, 18 Nisan 1988'de 859 bin TL.na çıktı. Bu tarihler arasında gazete kağıdı fiyatı %7890 oranında artış gösterdi. Kağıt ve diğer maliyetler ile birlikte bu oran daha da artarak kitap, dergi, gazete, defter fiyatlarına yansımıştır. Yapılan bir araştırmaya göre; 1975 yılında potansiyel okur başına 13.3 oranında kitap üretimi yapılırken, bu sayı 1980'de 5.7 oranına, 1985'te 5.3 oranına düştü. Ekonomik ve siyasi baskılar sonucu geniş kesimler kitap, gazete okuyamaz hale geldi. Bu durum, okuma yeteneğini önemli ölçüde köreltti. Bu dönemde bilim, kitap, demokrasi düşmanlığı kurumlaştırılmıştır. Bu yıllar tarihe kara bir leke olarak geçecektir.

## ÖĞRETMENLER VE ÖRGÜTLENME

Türkiye ve T.Kürdistanı'nda görev yapan 330 bin öğretmenlerden 200 binini çatısı altında toplayan öğretmenlerin Mesleki-Demokratik örgütü TÖB-DER ( Tüm Öğretmenler Birleşme ve Dayanışma Derneği) 12 Eylül'ün cunta mahkemeleri tarafından siyasi bir kararla kapatılarak mal ve para varlığına el konulmuştur. TÖB-DER yönetici ve üyeleri ağır cezalarla çarptırılmıştır. Bir kısım yönetici ve üyeleri katledilmiş, binlerce yönetici ve üyesi ağır işkenceler görmüş ve cezaevine konmuştur. 20 binin üstünde TÖB-DER üyesi meslekten atılmış, Milli Eğitim Bakanlığı ve ona bağlı ku-

rumlarda yönetici olan tüm TÖB-DER üyeleri görevlerinden uzaklaştırılmıştır. Bunların yerine gerici-faşist düşüncelere sahip kişiler getirilerek kadrolaşmaya gidilmiştir.

Ülkemizde, çok geri bir örgütlenme şekli olan dernek kurma hakkı bile öğretmenlere yasaklanmıştır. Uluslararası antlaşmalarla kabul edilmesine rağmen, dünyada öğretmenlerin örgütlenme haklarının olmadığı tek ülke "ünvanı" nı Türkiye kazanmıştır. Yaklaşık 80 yıllık örgütlenme ve mücadele geleneği olan devrimci-demokratik öğretmen hareketi kesintiye uğratılmak istenmiştir.

Demokratik eğitim mücadelesinde önemli yeri olan Devrimci-Demokratik Öğretmen Hareketi; kaybedilen haklarını yeniden elde etme ve demokrasi mücadelesi yönündeki çabalarını sürdürmektedirler.

Örgütsüz ve dağınık oluşları nedeniyle öğretmenler, özlük mesleki hakları için ve anti-demokratik uygulamalara karşı gerekli tavır gösterememiştir. Bilgi, beceri, pedagojik formasyon isteyen öğretmenlik mesleğine; bu bilgilerle ilgisi olmayan kesimlerden atamalar yapılarak, öğretmen yetiştiren kurumlar kapatıldı. Okulları bitirenler ise güvenlik soruşturması nedeniyle göreve başlatılmadı.

Öğretmenler üzerinde ağır disiplin kuralı işletildi. Okul yöneticileri, öğretmenlerle ilgili sicil not defterleri tutmaya başladılar. Öğretmenin; Genel durum ve davranışları, dış görünüş, zeka derecesi ve kavrayış yeteneği, sır saklamada güvenilirlik, dedikodu yapmak, kıskançlık, alkol-kumar alışkanlığı, kin tutma v.b konulardaki değerlendirmeleri 3 ayda bir yönetici tarafından işlenmektedir.

Bir öğretmenin zeka durumu ve kavrayışı ancak uzmanların yapacağı testlerle tesbit edilebilir. Bir yöneticinin bunu tesbit etmesi mümkün değildir. Kaldı ki, bu bilgileri dolduracak yöneticilerin zeka derecesi, kavrayış yeteneğinin yerinde olup-olmadığı tartışma götürür.

Yine yöneticilere, öğretmenlerin görev dışındaki davranışlarını da kontrol etme yetkisi verildi. Böylece, uluslararası antlaşmalarca kabul edilen temel haklardan " Kişinin özel yaşamının gizliliği" ihlal edilmektedir.

Bu sicil yönetmeliği ile okul yöneticileri asıl görevleri olan eğitim-öğretim de rehberlik ve koordinasyon yerine, "dedektif " ve " Adli sicil bürosu"fonksiyonları ile donatılmıştır.

## 12 EYLÜL'ÜN ÖĞRETMENLERİ

12 Eylül yönetimi tarafından, Milli Eğitim Bakanlığı mensupları arasında buluşmayı sağlamak, sosyal ve moral ihtiyaçları karşılamak gerekçesiyle öğretmenleri kuruldu. Şehirlerde Valiliklerin teklifi ve Milli Eğitim Bakanlığının onayı ile açıldı. Öğretmenevlerinin Yönetim Kurulları ve personeli İl Milli Eğitim Müdürlüğünün teklifi ve Valiliklerin onayı ile atandı. Tüm öğretmenlerin yanı sıra Valiliklerin " uygun gördüğü" başka mesleklerden kişiler de öğretmen-evi ve lokallerinin doğal üyesi sayıldı. Mesleki ve ülke sorunlarının tartışılması buralarda yasaklandı. İlerici dergi, gazete ve kitaplar sokulmadı.

Öğretmenevleri ile; resmi ideolojiyi savunan, emirlere uyan, toplum sorunlarıyla ilgilenmeyen ve rahatlıkla denetim altına alınabilecek bir topluluk yaratmak hedefleniyordu. Öğretmenevlerine tüm öğretmenlerin üye olması zorunlu kılındı. Her öğretmenin brüt maaşı üzerinden binde 5 gibi yüksek miktarda aidat direkt olarak kesilmektedir. İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nde (Md.19 fık.1) belirtilen " Hiç kimse bir derneğe üye olmaya zorlanamaz." ilkesi böylece çiğnenmektedir.

12 Eylül rejiminin nasıl bir öğretmen "örgütlenmesi" istediğinin daha anlaşılır hale gelmesi için; T.C. Milli Eğitim Bakanlığının 6 Kasım 1981 tarih ve 460(77) 81 Yönetim Şubesi sayılı Öğretmenevleri ve Lokalleri Yönergesinin bazı maddelerini aynen yazıyoruz:

**Madde 10:** " Öğretmenevleri ve Lokalleri,..... ıl Milli Eğitim Müdürlüğünün teklif ettiği personelden Valiliklerce seçilecek enaz dört asil iki yedek üyeden teşekkül eden, yönetim kurulları tarafından yönetilir."

**Madde 15:** " Öğretmenevi ve Lokallerine girenlerin girenlerin kıyakıfatları:

a-) 15 Ekim-15 Mayıs tarihleri arasında; ceketli, kıravatlı, temiz kıyakıfatlı ve bıyık uçları ağız kenarlarını geçmeyecek şekilde;

b-) 15 Mayıs-15 Ekim tarihleri arasında; iklim şartları dikkate alınarak temiz gömlekle (kıravatsız) ve (a) fıkrasında kayıtlı hususlara tabi olacaktır.

Üyelerin hal ve tavırları, bu camiaya yaraşır, kendilerine hürmet telkin edecek şekilde olmalıdır."

**Madde 18:** " Öğretmenevlerinde, politika ile ilgili toplantı ve seminerler düzenlenemeyeceği gibi propaganda mahiyetinde siyasi konular tartışılmaz.

.....siyasal faaliyetlerde bulunanların üyeliklerine son verilir."

Gelecek kuşakları yetiştiren öğretmenlere, kendi yöneticilerini seçme hakkı dahi tanınmamaktadır. Düşüncelerinden, oturuşuna, kıyakı ve kıyakıfatından, nasıl ve kimler tarafından yönetileceğine kadar öğretmenin ne yapacağı yukarıdan belirlenmektedir.

## EKONOMİK POLİTİKA VE ÖĞRETMENLER

Uygulanan ekonomik model, çalışan kesimlerle birlikte öğretmenler üzerinde de önemli tahribatlar yarattı. IMF ve uluslararası diğer mali kuruluşların direktifleri doğrultusunda, çalışan kesimlerin ücretleri donduruldu. Buna karşın, sürekli yapılan zamlarla fiatlar hızla yükselmeye başladı. Böylece, çalışan kesimlerin ücretleri ile piyasadaki fiatlar arasında korkunç farklar oluştu. Bu durum emekçi kitleleri ve öğretmenleri gittikçe yoksullaştırırken, büyük sermaye şirketlerinin kârlarına yeni kârlar katmıştır.

Ocak 1988'de yapılan bir araştırmaya göre; 4 kişilik bir ailenin aylık gideri: (Cumhuriyet gazetesi)

Ocak ayı mutfak gideri: 172.530 TL.

Ucuz bir evin kirası: 70.000 TL.

Bir kişi için ulaşım gideri: 12.000 TL.

Yakacak ve aydınlatma gideri: 40.000 TL.

Giyim ve eğitim gideri: 60.000 TL.

Bir aylık gider: 354.530 TL.

Ocak 88 verilerine göre 6. derecenin 1. kademesinden aylık alan, 9 yıllık bir öğretmenin eline 141 bin 677 TL. geçmektedir.

9 yıllık öğretmenin (6. derece 1. kademe) aylık gelir ve giderini gösterir tablo:

| Para Birimi  | Gelir       | Gider      | Fark        |
|--------------|-------------|------------|-------------|
| Türk Lirası  | 141. 677.00 | 354.530.00 | -212.853.00 |
| * ABD Doları | 130.45      | 348.14     | - 217.69    |
| *Alman Markı | 208.01      | 555.12     | - 347.11    |

\* 1 Ocak 1988 tarihinde 1 ABD Doları 1018.35 TL. ,  
\* 1 Batı Alman Markı 638.65 TL.'dir. Bu kurlar üzerinden hesaplama yapılmıştır.

Yukarıdaki tabloda görüldüğü gibi, aylık gelir ile gider arasındaki korkunç farkı kapatmak için öğretmen; boyacılık, seyyar satıcılık, pazarlamacılık, inşaat işçiliği gibi ek işlerde çalışmak zorunda kalıyor. Böylesine yoğun çalışmada içerisinde bulunan öğretmenin derslerde verimli olmasa beklenemez. Bu dönemde, öğretmen için gazete, kitap, dergi almak, tatil yapmak düş haline gelmiştir.

## 12 EYLÜL VE ÜNİVERSİTELER

12 Eylül öncesi yaratılan faşist terör ve saldırıların faturası üniversitelere ve öğrenci gençliğe çıkartıldı. Bu anlayışla, 12 Eylül rejimi; üniversite ve yüksek okulları, YÖK düzenlemesiyle denetim altına alarak emir-komuta içerisinde askeri kışla gibi yönetmeye başladı.

Bu düzenlemeyle; bilimsel ve mali, özerklik ve demokratik yönetim üniversitelerden tamamen dışlanmış; sağlıksız, düşünmeyen, bağımlı ve üretimsiz tek tip insan yetiştirme hedeflenmiştir. Aynı ders programı ve tek tip kitap uygulamasıyla üniversiteler lise düzeyine indirilmiştir.

Milli Güvenlik Kurulu, Genel Kurmay Başkanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü tarafından üniversitelerde sık sık konferanslar verilmiştir. Konusu, "Dış tehdit, Türkiye'de anarşi ve terör'ün sebepleri ve hedefleri "olan sistematik konferanslara öğretim üyeleri ve öğrencilerin katılımı zorunlu tutulmuştur. Bu konferanslarda, Demokratik kurum ve kuruluşlar ( DİSK, TÖB-DER, Devrimci Gençlik Dernekleri Federasyonu ) "Terör"ün iç kaynağı olarak gösterilmiştir.

6 Kasım tarihinde 2547 sayılı Yüksek Öğretim Kurumu (YÖK) Kanunu çıkartıldı. Bu kanunun amacı şöyle ifade edilmiştir:

" ..... Atatürk Milliyetçiliğine bağlı, .....Türk milletinin milli, ahlâki, insani, manevi ve kültürel değerlerini taşıyan, Türk olmanın şeref ve mutluluğunu duyan ..... T.C devletine karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getiren..... vatandaşlar yetiştirmek."

(Madde: 4)  
Böylece; Şoven, gerici-faşist bir gençlik yetiştirmeyi hedeflediler.

## YÜKSEK ÖĞRETİM KURULUNUN (YÖK) GÖREV VE YETKİLERİ

Kısaca; üniversitelerin Eğitim-Öğretim ve Yönetimi ile ilgili plan, program, öğretimi üyesi alma, işine son verme, okul açma, kapama ve disiplin ile ilgili tüm yetkiler YÖK'ün elinde toplanmıştır.

**Madde 6:** " Yüksek Öğretim Kurumu (YÖK) tüm yüksek öğretimi düzenleyen ve yüksek öğretim kurumlarının faaliyetlerine yön veren, yüksek öğretim kanunu ile kendisine verilmiş görev ve yetkiler çerçevesinde özerkliğe ve kamu tüzel kişiliğine sahip, sürekli görev yapan kuruluştur."

## YÜKSEK ÖĞRETİM KURULUNUN OLUŞUMU

Y.Ö.K. Cumhurbaşkanınca seçilen 8 üye; Bakanlar Kurulunca; üniversiteler dışından, üst düzeyde devlet hizmetinde bulunmuş görevliler veya emekliler arasından seçilen 6 üye; Genelkurmay Başkanlığınca kendi bünyesinden seçilen 1 üye; Milli Eğitim Bakanlığınca kendi bünye-



sinden seçilen 2 üye; Üniversitelerarası kurulca \*(dip not) seçilen 8 üye olmak üzere toplam 25 üyeden oluşmaktadır. (Madde: 7 ) Bu üyelerin tümü yine Cumhurbaşkanının onayından geçtikten sonra kesinleşmektedir.

Bu düzenlemeyle, Cumhurbaşkanı; YÖK Başkanı ve üyelerini, üniversite rektörlerini seçiyor. YÖK, Fakülte Dekanlarının atamasını yapıyor. Rektör de, Fakülteye bağlı Enstitü Müdürlerinin ve Bölüm Başkanlarının atamasını yapıyor. Görüldüğü gibi, en üst yetkiliden-en alt yetkiliye kadar bir atama gerçekleştiriliyor. Bu görevlere, resmi ideolojiyi savunanlar getirilerek kadrolaşmaya gidiliyor.

Bilim ancak özgür ve demokratik bir ortamda üretilir, tartışılır ve geliştirilir. Bu durumda bilim, düşünen, özgür, yaratıcı insan yetişmesini sağlar. Üniversiteli gençliğin; kişiliği, bilgi becerileri, karar verme yeteneği gelişir. Bugünkü ortam bunların tam tersi uygulamalara kaynaklık etmektedir. YÖK başkanı Prof. İhsan Doğramacı: Eğitim-Öğretimin planlaması, yönetimi gibi konuları; bilimsel demokratik yöntemler yerine, rejime ve soyadına uygun düşün "Doğramacı" yöntemlerle çözmektedir. Bu uygulamalarla üni kısa sürede ülke sınırlarını aşarak, uluslararası alana taşmıştır.

Özgür ve demokratik ortamın olmadığı koşullarda; mali, bilimsel ve demokratik-özzerk üniversiteden söz edilemez. Ülkemizde üniversiteler, parasal kaynaklar açısından siyasi iktidara bağımlıdır. Bu konumu ile bağımsız seçenekler ve bilim üretmekten uzaktır. Sürekli mali kaynak sağlayabilmek için siyasi iktidarın beğenisini kazanacak çalışmalara önem vermektedir.

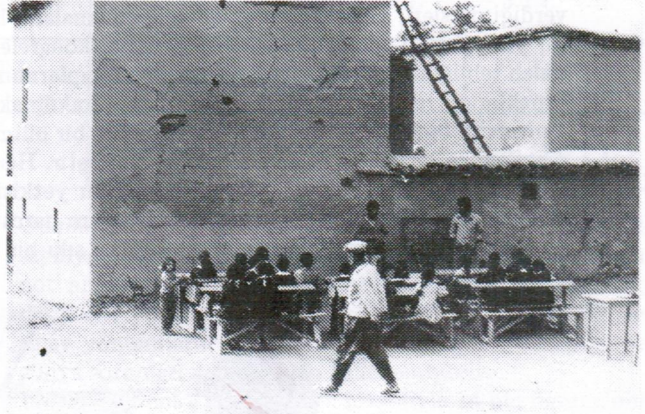
YÖK düzenlemesi ile tüm üniversiteler denetim altına alındı. Üniversite yönetim organları anti-demokratik bir şekilde yukardan aşağıya atama ile oluşturuldu. Üniversiteler demokratik-özzerk öğelerin olmadığı bir şekilde örgütlendirildi. Üniversite içi demokrasi; örgütlenmede, öğretimde, araştırmada, yayında, yönetimde tamamen dışlandı. Öğretim üyeleri, öğrenciler, çalışanlar kendi üniversite yöneticilerini seçemez duruma getirildi. Demokratik-özzerk üniversite isteyen öğretim üyeleri ve öğrenciler uzaklaştırıldı.

Üniversitede her türlü düşüncenin özgürce araştırılıp-incelemesi, geliştirilmesi ve yayınlanması tamamen yasaklanmıştır. Bu koşullarda bilimsel özerklikten bahsedilemez.

## EĞİTİM KADROLARI VE BİLİMSEL ÇALIŞMA

YÖK döneminde üniversite ve yüksek okullarda önemli ölçüde bilimsel yeterliliğe sahip öğretim üyesi kaybı olmuştur. Bir çok öğretim üyesi "Suçsuz ceza olmaz." evrensel ilkesini çiğnenerek Sıkıyönetim Komutanları tarafından hiçbir soruşturma yapılmaksızın ve gerekçe gösterilmeksizin düşüncelerinden dolayı "sakıncalı" görülerek üniversitelerden atıldılar.(1402 sayılı sıkıyönetim yasasına yapılan bir ekle; sıkıyönetim komutanınca görevlerine son verilenlerin, haklarındaki işlemin iptali için yargı yoluna başvurmaları yasaklanmıştır.) YÖK ve Rektörler tarafından tasfiye edilenler, anti-demokratik uygulamaları ve bilimin katledilişini içine sindiremediği için istifa edenler 2500 kişiyi bulmaktadır.

Bu durum önemli ölçüde üniversitelerde kaliteyi düşürmüştür. Öğretim üyesi kaybı nedeniyle çeşitli dallarda eğitim yapılamadığı için programlar durduruldu. Üniversiteler bilim üreten kurumlar olma yerine, sadece meslek eğitimi görülen kurumlar haline gelmiştir. Çok sayıda profesör üniversitelerden uzaklaştırıldığı günlerde YÖK gazete ilan ile çeşitli anabilim dalları için 133 profesör arıyordu. (Milliyet gazetesi- 17.08.1983)



YÖK ile oluşan hiyerarşik yapı öğretim üyelerini boyun eğmeye itmiştir. Ayrıca, rotasyon ve kura ile çeşitli şehirlerde "memur" gibi görevlendirme uygulamasıyla, öğretim üyeleri; eğitim ve araştırma açısından verimsiz kalmıştır. Yine Doçentlerin kendi kurumlarında profesör olmama hükmü getirilmiştir.

Akademik kadrolarda yapılan yeni düzenleme ile 5 bin 785 olan profesör sayısının 3 bin 824'e indirilmesi; Doçent sayısını da 7 bin 898'den 7 bin 713'e indirilmesi; 16 bin 276 olan araştırma görevlisi sayısının ise 41 bin 191'e çıkarılması öngörüldü.( Milliyet gazetesi-01.10.19-83) Bilimsel yeterliliğe sahip profesör kadrolarında önemli daraltma yapılarak, onların yerine üniversitelerde eğitim-öğretimin yetersiz ve tecrübesiz araştırma görevlileri ile yürütmesi planlanmıştır. Bir kaç yıllık sözleşmelerle araştırma görevlileri alınmaktadır. Yöneticiler, hoşlarına gitmeyen araştırma görevlilerinin sözleşmelerini uzatmayarak görevlerine son vermektedir. Araştırma görevlileri yeniden sözleşmelerini uzatabilmek için yöneticilerin her isteğine boyun eğen bir tutum içerisine giriyorlar. Böylesi bir ilişki tarzının üretici, verimli olması düşünülemez.

Bir mühür, bir rektör ile plansız, programsız üniversiteler açıldı. Birçok üniversitede öğretim üyesi bulunmadığı için dersler yapılamazken, bazı üniversitelerde fazla öğretim üyesi bulunmaktadır. 100. Yıl Van Üniversitesi'nde 6 profesör, 2 doçent bulunurken; Ankara Üniversitesi'nde 298 profesör, 319 doçent; İstanbul Üniversitesi'nde 414 profesör, 442 doçent bulunmaktadır. (T.C Mil. Eğt. Genç. ve Spor Bak. İst.)

Öğretim üyelerinin dağılımında bölgeler arasında büyük dengesizlikler bulunmaktadır. Toplam 27 üniversitede 19-54 profesör, 3 bin 40 doçent bulunmaktadır. Bu sayının önemli bir bölümü 5 üniversitede toplanmıştır. 5 üniversitede 1208 profesör, 1444 doçent varken; 22 üniversitede ise 746 profesör, 1596 doçent bulunmaktadır. (T.C Mil. Eğt. Gen. ve Spor Bak. İst.)

Eskiden Fakülte Kurullarına ve Üniversite Senatolarına ait olan bilimsel denetim yetkisini YÖK Kanununun 42. maddesi doğrudan Rektöre, YÖK'e ve diğer yöneticilerin

tekeline vermektedir. Buna göre, Üniversite Rektörü tüm anabilim dallarındaki öğretim üyelerini denetlemekte ve gerekli önlemleri almaktadır. Kimya profesörü olan bir üniversite rektörü, bir hukuk profesörünün bilimsel çalışmalarını nasıl denetliyecektir? Öte yandan, bilimsel çalışma için yurtdışına çıkacak olanların karşısındaki engeller artırılarak uzmanlaşma imkansız hale getirilmiştir.

Yine YÖK Kanununun 42. maddesinin (c) fıkrasına göre; Öğretim elemanları bilimsel araştırmalarını, yayınlarını, verdiği dersleri, yönettiği seminer ve uygulamaların listesini, yurtiçi ve yurtdışında verilen, bilimsel kongrelere sunulan tebliğlerin dışında, yayınlanmamış kitaplarının birer örneklerini rektörlüğe sunmak zorunda bırakılmaktadır. Üniversite öğretim üyeleri bu koşullarda hiç bir bilimsel araştırma ve inceleme yapamaz hale getirilmiştir. Her türlü araştırma fonları kısılmış, fakültelerin yayın yetkisi alınmıştır. Ödenekler lüks döşemelere ve binalara harcanmıştır. Böylece, öğretim üyelerinin çalışmaları sıkı bir denetim altına alınmıştır.



Son yıllarda profesör olanlar bilimsel çalışmaları yerine, yönetime yakın olduklarından bu ünvanları almışlardır. Yine 1982 verilerine göre Türkiye üniversiteleri bilimsel araştırmada dünyada 41. sırada bulunuyor. Bu durum, 12 Eylül sonrası dönemde Türkiye'nin bilimsel araştırma ve düşünce üretiminde ne kadar gerilediğini göstermektedir.

YÖK tarafından yayınlanan Yüksek Öğretim Kurumları sicil yönetmeliğine göre; öğretim elemanları için yöneticiler tarafından her yıl; çok iyi, iyi, orta, ve yetersiz olmak üzere değerlendirmeler yapılacaktır. Hukuk profesörü olan bir dekan, Fizik profesörü olan bir öğretim üyesinin başarısını ve başarısızlığını hangi ölçütlere göre değerlendirecektir?

Bu dönemde, öğretim üyelerinin üniversite yönetimine katılım hakları yok edilmiştir. Uluslararası evrensel ilkeler çığnenerek düşünme ve örgütlenme özgürlüğü rafa kaldırılmış, Mesleki- demokratik örgütlenme hakları ve siyasi partilere üye olmaları yasaklanmıştır. Böylece, öğretim üyelerinin ülke genelinde kararların oluşum sürecine katılmaları engellenmiştir.

## ÜNİVERSİTE HARÇLARI

Üniversitelerarası seçme ve yerleştirme sınavına giren adaylardan heriki basamak sınavı için ayrı ayrı harç alınmaktadır. Böylece öğrenciler henüz üniversiteye girmeden harçlar ile yüz yüze gelmektedir.

1982-1984 yılları arasında (3 dönem) üniversitelerarası seçme ve yerleştirme sınavına katılan öğrencilerden elde edilen harçlar toplamı 4 milyar 192 milyon 750 bin T.L.'sini bulmuştur.

1984-1985 öğretim yılından itibaren Üniversite Yüksek Okullarda 10 bin ile 100 bin T.L.'sı arasında değişen harçlar alınmaya başlandı. Buna ek olarak, öğrenci yabancı dilden öğrenim yapan okula devam ediyorsa %20 oranda fark alınıyor.

Eylül 85'deki araştırmaya göre bir tıp öğrencisinin %50 artışla 6 yıl boyunca ödemek zorunda olduğu harç miktarı 2 milyon 78 bin 125 T.L.'sıdır. ( Milliyet gazetesi)

1984-1987 yılları arasında (3 öğretim yılında) İstanbul üniversitesi öğrencilerinden toplam harç miktarı olarak 4 milyar 301 milyon 627 bin 835 T.L.'sı alınmıştır. (Demokrat Arkadaş Dergisi)

Öğrencilerin büyük çoğunluğu başka şehirlerden üniversitenin bulunduğu şehire gelmektedir. Bu durumdaki bir öğrencinin asgari yaşam masrafı 95 bin T.L.'sını buluyor. Bunun yanısıra kimi malzemeleri öğrenciler alıyor; pahalı, kalitesiz yemekler, sıkıntılar ile binilen paralı servisler, çok pahalı ders kitapları ve bir de bunlara üniversite harçları eklenince yaşam çekilmez hale gelmektedir.

Öte yandan, üniversite öğrencilerine verilen yüksek öğrenim kredisinin tutarı ise ayda 6 bin T.L.'sıdır. Bu da, 17.55 DM, (ya da 8.67 ABD Doları) etmektedir. (17 Aralık 1986 tarihinde 1 ABD Doları 760.55 TL.1 DM ise 376.05 TL'dir. Hesaplama buna göre yapılmıştır.) Bu yetersiz öğrenim kredisinden de 1986 yılında ancak 43 bin 287 öğrenci yararlanmıştır. (T.C Mil. Eğt. Bak. ist.)

1978-1983 yılları arasında fiatlar %647 artış gösterirken sigortalı işçilerin ortalama ücretleri yalnızca %354 artış göstermiştir. Yine Aralık 1986'da 10 yıllık öğretmenin aylığı 70 bin 769 TL'dir. Bu da 93 ABD Doları veya 188.2 DM'a denk düşmektedir. Böylesi ağır ekonomik koşullarda ailelerin çocuklarına yardım etmesinde mümkün olamıyor. Bu koşullarda, yoksul halk çocukları eğitim-öğretim hakkından yararlanamıyorlar.

YÖK yetkilileri " Harçlar ile öğrencilerin kültürel, sportif faaliyetler, öğrencilerin beslenmesi ve sosyal ihtiyaçlarının karşılanması ve geliştirilmesinin amaçlandığını " belirtmesine rağmen, milyarlarca lirayı bulan harçlar, bu amaçlar dışında kullanılmaktadır.

İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim dalı öğretim üyelerince gerçekleştirilen bir ankete göre, üniversite öğrencilerinin %28'i günde iki defa, %3'ü ise günde bir defa yemek yiyebilmektedir.

Pek çok öğrenci, harçlarını yatırmadığı için; vize sınavlarına alınmamakla tehdit ediliyor, girdiği sınavın sonucunu öğrenemiyor, ya da mezun olduğu halde çıkış belgesini alamıyor.

Üniversitelerarası Seçme ve Yerleştirme Sınavına (ÖSYS) Giriş Harçlarını gösterir tablo:

| Yıl  | Öğrenci seçme sınavına katılan öğrenci sayısı (1. Basamak sınavı) | 1. Sınav Harcı T.L | Öğr. Yer. Sın. Katı. Öğr. Sa. (2. Bas. Sın.) | 2. sınav Harcı T.L | Toplam Harç T.L |
|------|---|--------------------|--|--------------------|-----------------|
| 1982 | 408 bin   | 2.000 T.L          | 101 bin *                                    | 1.250 T.L          | 3.250 T.L       |
| 1983 | 361 bin   | 3.000 T.L          | 113 bin*                                     | 1.500 T.L          | 4.500 T.L       |
| 1984 | 437 bin   | 4.000 T.L          | 125 bin *                                    | 2.000 T.L          | 6.000 T.L       |

\* (Tüm rakamlar bine tamalanmıştır.)

SINAVLI YAŞAM  
VE  
ÜNİVERSİTELER

Ülkede, tüm yaşam sınavla olmaktadır. Sınavlar genelde, görülen bir eğitimin sonucunu belgelemekten çok, eğitim öncesi için bir ölçüm aracı olarak kullanılıyor.

Türkiye ve T. Kürdistanı'nda; eğitim-öğretim programı, yönetimi, yatırımları, öğretim kadroları açısından bölgeler arasında büyük farklılıklar var. Yeterli okul, öğretmen, araç-gereç, laboratuvarı bulunmayan sınıfları kalabalık liselerden mezun olan öğrenciler ile, her türlü olanakları olan büyük şehirlerdeki Fen, Anadolu ve özel liselerden mezun olan öğrenciler aynı koşullarda Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi (ÖSYM) sınavına katılıyorlar. Böyle bir sınavın sonuçları objektif olamaz.

1983 yılının başarılı 50 öğrencisinin 16'sı Fen Lisesi, 13'ü Anadolu Lisesi, 13'ü Özel Lise çıkışıdır. Diğer liseler çok sonlarda sınırlı şekilde yer almaktadır. Yine 1984 Mayıs ayında açıklanan Öğrenci Seçme (1.basamak) sınav sonuçlarının şehirlere göre dağılımı şöyledir:

| Şehir Adı | Başarı Yüzdesi |
|-----------|----------------|
| İstanbul  | % 64           |
| İzmir     | % 63           |
| Bursa     | %63            |
| Ankara    | % 60           |
| Hakkari   | % 14           |

Aşağıdaki tablodan görüldüğü gibi, yüzbinlerce öğrenci herhangi bir Yüksek Öğretim Kurumuna giremiyor. Bu kurumlara girenlerinde sevindiği söylenemez. Birçoğu öğrenim sırasında sınavdan sınava koşuyor. Her an başarısız olma sonucu kayıtlarının silineceği korkusu ile yaşıyorlar.

Çünkü, bir dersten sınav ortalaması düşük olursa başarısız sayılıyor. Bu durum öğrenciyi sadece ezbere ve sınavdan not almaya yöneltiyor. Öğrencinin araştırma, inceleme, düşünme, yorum yeteneği köreliyor. Ders programları ve sınav yöntemlerinin şaşkına çevirdiği öğrenciler, yurt ve dünya sorunları ile yakından ilgilenemiyorlar.

1986 yılında "başarısızlık" nedeniyle 14 bin öğrencinin kaydı silinmiştir. Yapılan bir araştırmaya göre üniversite öğrencilerinin %73'ü okullarda seviyeli eğitimin yapıldığını belirtmişlerdir.

YÖK döneminde üniversite kontenjanlarının plansız artırımı eğitimde olumsuz sonuçlar doğurdu. Eskiden 100 öğrenci alınan Kimya Fakültesine 400 öğrenci alınmaya zorlanıyor. Öğrenci sayısının fazla olması nedeniyle, sınırlı bulunan laboratuvar ve diğer olanaklardan herkes yararlanamıyor. Bu durum, eğitimde hem kaliteyi düşürüyor, hemde çok sayıda mezuna iş bulunamadığı için diplomalı işsizler çoğalıyor.

Üniversite Seçme ve Yerleştirme Sınavları

| Yıl  | Üniversite Seçme ve Yerleştirme sınavına katılan öğrenci sayısı |            |
|------|---|------------|
| 1981 | 421 bin   | * 66 bin   |
| 1982 | 408 bin   | ** 101 bin |
| 1983 | 361 bin   | 113 bin    |
| 1984 | 437 bin   | 125 bin    |
| 1987 | 625 bin   | 145 bin    |

\* Tüm rakamlar bine tamalanmıştır.

\*\* 1982 yılından itibaren Açık Yüksek Öğrenim uygulaması devreye sokulduğu için üniversiteye giren öğrenci sayısı artmıştır.

ÖZEL ÜNİVERSİTELER

Bu dönemde, üniversitelerin vakıflar tarafından kurulabileceği hükmü getirildi. 11 limited şirketin katılımı ile oluşan vakıflar tarafından, 1984 yılında Özel Bilkent Üniversitesi kuruldu. YÖK Başkanı İhsan Doğramacı özel üniversiteyi kuran vakıflarında kurucusudur. Yine 1983'te YÖK yasınının 38. maddesinde yapılan düzenlemeyle, üni-

versite öğretim üyelerinin hem devlet üniversitesinde hem de vakıfların bünyesinde çalışmaları ve her iki tarafta da özlük haklarının devam edeceği hükmü getirildi. YÖK Başkanı Doğramacı'nın özel üniversitesinin öğretim üyesi sorunu çözülmüştür. Bu üniversitede öğretim üyesi ve öğrencilere her türlü olanak sunulmaktadır. Bilkent Üniversitesine az sayıda öğrenci alınarak, ihtiyaç olan alanlara eleman yetiştirilmektedir. Öğrenciler yıllık 2 milyon 900 bin TL. harç yatırmaktadır.



#### ÖZEL DERSHANELER

Bu yıllarda özel dersane sayısında hızlı bir artış görülmüştür. Yüzbinlerce öğrencinin katıldığı üniversitelerarası seçme, yerleştirme sınavları yapılmaktadır. Bu sınavlarda yeterli puan alarak, mutlaka herhangi bir yüksek öğretim kurumuna kayıt yaptırma isteği öğrencileri özel dershanelere yönlendiriyor.

Bunu farkedene yatırımcılar açısından dersaneler çok fazla masraf isteyen bir işletme değildi. Bir daire, gerekli araç ve gereçler yeterli olabiliyordu. Üstelik dersane ücretlerinin serbest bırakılmasıyla kârlı bir yatırım alanı olarak cazibesini sürdürüyordu. Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı'nın 1984 yılından sonra dersane ücretlerini serbest bırakması ile birlikte, dersane sayısı son 3 yılda 174'ten 562'ye ulaşmıştır. Yıllık kurs ücretleri 250 bin ile 1 milyon 200 bin TL'si arasında değişmektedir.

Dersaneler, okullardaki uzman öğretmenlere yüksek ücret ödeyerek transfer yaptılar. Yoğun TV, Radyo, Gazete ilanları ile pazardan pay alma yarışını sürdürüyorlar.

Dersaneler, Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi (ÖSYM) tarafından yapılan yarışa öğrenciyi hazırlayarak, başka bir öğrencinin okuma hakkının nasıl elinden alınacağı yol ve yöntemlerini öğretmektedir. Ayrıca parası olanla-olmayan arasındaki rekabeti körüklemektedir. Dersaneler, eğitim-öğretimden çok sınav kazanmaya yönelik teknik bilgileri aktarıyor.

#### ÖĞRENCİ YURTLARI

Öğrencilerin çoğunluğu üniversitenin olduğu şehir dışından gelmektedir. İlk önemli sorun olarak karşılarına barınma sorunu çıkıyor. Bağımsız ev ve otel odası tutmanın, özel yurttan kalmanın önemli mali yük getirmesi, öğrencileri ağırlıklı devlet yurtlarını tercih etmeye yönlendiriyor. Ancak, bu yurtlar ihtiyacı karşılamaktan uzaktırlar.

1983 yılında Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumuna; yurtlarda barınmak için 37 bin 339 öğrenci başvurdu. Bunlardan 16 bin 134 öğrenci alındı, 21 bin 205 öğrenci açta kaldı.

12 Eylül yönetimi ile yurtlarda da önemli idari düzenlemeler yapıldı. Emekli subaylar yurt müdürü olarak atandılar. Bu atamalar ile birlikte yurtlarda kışla disiplini geçerli olmuştur.

Kredi ve Yurtlar Kurumu Kanunu'nun (351 sayılı) uygulamasına ait yönetmelik ve buna uygun yurtlara asılan talimatnamelerin bazı maddelerini buraya aktarıyoruz:

" Öğrenciler her gün (tatil ve bayram günleri dahil) saat: 23.00 den, 07.00'ye kadar yatakhane, kat ve okuma salonunda nöbet tutarlar."

" Nöbet elbiseli olarak tutulur. Pijama veya şortla tutulamaz. Bu görevleri aksatanlar Disiplin Kuruluna verilir."

" Dolaplar idarenin istediği şekilde düzenli tutulacak, her zaman denetime hazır bulunacak."

Yurtlarda kalan kız öğrencilere önceleri saat: 20.30 da, daha sonrada en geç saat: 22.00'de yurttan olmaları kararı uygulandı. Yurt yöneticileri tarafından öğrencilerin hangi eşyalarının dolabın hangi bölümlerine yerleştirileceğine dair resimli kroki dağıtılmıştır.

Evet, bu okuduklarınız herhangi bir askeri kışlaya ait değil, bir öğrenci yurduna ait. Ancak, arasındaki tek fark ise öğrencilerin nöbetlerini silahsız tutmasıdır.

Yurtlarda; öğrencilerin dövülmesi, onur kırıcı uygulamalara maruz kalması, kız öğrencilere sarkıntılık, dolap ve eşyaların aranması, ihmal sonucu öğrenci ölümlerine sık sık rastlanıyor hale gelmiştir.

Yurtlardaki yaşam, beslenme dahil her türlü koşulları düzeltmek yönündeki tepki ve istemler; yurttan atılma, polise teslim edilme tehditleri ile sindirilmeye çalışılıyor.

#### ÖĞRENCİLERDE BUNALIM VE NEDENLERİ

12 Eylül rejiminin toplumdaki ve üniversitelerde yarattığı ortam sonucu bunalım had safhaya ulaşmış ve intiharlar artmıştır. Türkiye'de yapılan bir araştırmaya göre 10 mil-

yon kişide bunalım belirtileri tesbit edilmiş, bunların 500 bininde ileri derecede bunalım olduğu saptanmıştır.

Devlet Planlama Teşkilatı tarafından yayınlanan 1985 Şubat tarihini taşıyan bir araştırma da gerçekleri ortaya koyuyor: " Her üç üniversite öğrencisinden birinde depresif belirtiler bulunmuş..."

Ankara Üniversitesi Mediko-Sosyal Merkezi Psikiyatri Bölümü tarafından yürütülen ve Ankara Üniversitesinde okuyan toplam 1944 öğrenciyi kapsayan araştırmanın sonuçlarına göre, ortalama olarak öğrencilerin %30-33'ün de başağrısı, karamsarlık, zaman değerlendirememesi, kararsızlık, bunalım, uyku bozukluğu, yorgunluk, gerginlik, huzursuzluk ve isteksizlik gibi gerilim ve depresyon belirtileri vardır. Ayrıca, baş dönmesi, baygınlık, bulantı, kusma, el titremesi, midede yanma, ekşime, çarpıntı, iştahsızlık gibi şikayetlerin önemli bir kısmının psikolojik kaynaklı olduğu belirtiliyor.

Yine yapılan başka bir çalışmada ise Sosyal Bilimler ile ilgili fakültelerde okuyan öğrencilerde %67.8'i, Fen Bilimleri ile ilgili fakültelerde %71.2 oranında çeşitli derecelerde depresyon örnekleri saptanmış.

Ortadoğu Teknik Üniversitesi (ODTÜ) Sağlık Merkezi Psikiyatri servisi görevlisi Dr. Gülen Orhon'da, 15 bin kişinin okuduğu ODTÜ'de 1983-1984 öğretim yılının 1. semestirinde 1200 kişinin psikiyatriye başvurduğunu açıklıyor.

Devlet Planlama Teşkilatı tarafından yapılan bir çalışmaya göre, Dil Tarih Coğrafya Fakültesi öğrencilerinin %50.5'i okuduğu fakülteyi sevmiyor. Öğrencilerin %68'i eline geçen parayla geçinemiyor, %95'i eğlenemiyordu.

YÖK uygulaması, yönetmelikler, sınavlar sonucu başarısız sayılıp okuldan atılma korkusu öğrencileri ağır çalışma temposuna itiyor. Vize ve final sınavları sürecinde öğrenciler dünya ile ilişkilerini kesiyorlar. İstanbul İktisat Fakültesi Maliye Bölümü öğrencileri dört öğretim yılı boyunca 240 kez sınava girdiklerini tesbit etmişler. Tüm bunların altında gençliği cendereye almak yatıyor. Yine, öğrenim kredilerinin yetersizliği, yer bulma sorunu, öğretmenler, aileler ve arkadaşları ile iletişimsizliği, tesadüfen girilen fakülteler, düşünme, örgütlenme v.d haklarının yasaklanması, polis ve üniversite yönetiminin ağır baskıları "depresif belirtileri" yaratıyordu.



## DÜNDEN BUGÜNE GENÇLİK VE AKADEMİK-DEMOKRATİK MÜCADELE

12 Eylül rejimi, toplumsal halk muhalefetinin en dinamik unsurlarından olan öğrenci gençliğe yönelik ağır sal-

dırlarda bulundu. Onbinlerce öğrencinin akademik-demokratik örgütü olan Devrimci Gençlik Dernekleri Federasyonu başta olmak üzere bir çok gençlik örgütü kapatıldı. Binlerce üye gözaltına alınarak ağır işkencelere maruz kaldı. Bir kısım yönetici ve üyeleri işkencede öldürüldü. Cezaevlerinde tutuklu bulunan bir çok üye için ağır cezalar istenmektedir. Binlerce öğrenci okuldan atıldı. Böylece, Devrimci-Demokratik gençliğin-akademik-demokratik mücadelesi durdurulmak istenmiştir.

Yurtlardaki dolaba elbiselerini nasıl yerleştireceği talimatlar ile belirlenen, sınavlarla şaşkına çevrilen, gerici-faşist ideoloji ile uyuşturulmak istenen, nazi dönemine has disiplin yönetmelikleri uygulanan, harçlar ile ilihine kadar sömürülen ve 12 Eylül öncesinin saldırılarından sorumlu tutulan öğrenci gençlik uzun bir dönemin suskunluğunu üzerinden atıyor.

YÖK kanununun 59. maddesi öğrencilerin örgütlenme hakkını kullanmasını rektörlüğün iznine bağlıyordu. Öğrenci gençlik her türlü baskı ve tehtide karşı direnerek örgütlenme hakkı üzerindeki yasakları deldi. Birçok fakülte de dernekler kuruldu. Öğrencilerin özerk-demokratik üniversite mücadelesi her geçen gün ivme kazanarak sürdü. Üniversiteli gençlik; açlık grevleri, uzun yürüyüşler, imza kampanyaları, yemek boykotları ile seslerini duyurdular.

Bu gelişmelerden rahatsız olan ANAP iktidarı tarafından derneklerin rektörlerin denetimine girmesi için tek tip öğrenci derneklerini kurulmasını hedefleyen yasa önerisi verildi. Bu yasa ile, öğrencilerin kurduğu mevcut dernekler kapatılıyor, fakültenin tüm öğrencileri tek tip derneğin doğal ve zorunlu üyesi sayılıyordu. Öğrenciler aidat ödemeyecek, dernekler ekonomik olarak rektörlüğe bağlı olacakları için bağımsız çalışmaları söz konusu olamayacaktı.

Herşeyin YÖK tarafından belirlendiği üniversitelerde, öğrenci dernekleri de rektörlüğün gözetimi ve denetimi altında çalışacaktı. Böylece; rektörler, dekanlar, bölüm başkanları gibi dernek yöneticilerinde atanarak yukarıdan aşağıya hiyerarşik yapı tamamlanmış olacaktı.

Öğrenciler, rektörlerin kurduğu dernek değil, öğrenci gençliğin akademik-demokratik mücadelesine sahip çıkacak dernekler istiyordu. Tek tip dernek yasa önerisine karşı öğrenciler tarafından ülke çapında yaygın ve yoğun demokratik tepkiler gösterildi. Bu tepkiler sonucu tek tip dernek yasa önerisi geri çekildi. Bu dönemde binlerce öğrenci gözaltına alındı. Birçoğu işkence gördü. Yüzlerce öğrenci tutuklanarak Devlet Güvenlik Mahkemesinde yargılanmaya başladı. Bu yargılama sonucu 25 öğrenciye 18'er ay hapis cezası verildi.

Tek tip öğrenci derneği yasası 12 Eylül anlayışının bir ürünüdür. Demokratik katılım hakları dışlanan öğrenciler üniversitelerin özerk-demokratik, bilimsel çalışma yapan kurumlar olmasını istiyorlar. Eğitim-öğretimin emekçi kesimlerin yararına düzenlenmesini, eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanmasını, paralı eğitime son verilmesini istemektedirler.

Öğrenci gençlik akademik-demokratik mücadelenin odağına özerk-demokratik üniversite anlayışını koymaktadır. Gençlik, Bilimin üretimi, tartışılması, gelişmesi ve toplum yararına sunulmasının özgür ve demokratik bir ortamda mümkün olabileceğini kavramaktadır.

Bu anlayıştan hareketle, özerk-demokratik üniversite mücadelesini demokrasi mücadelesinin ayrılmaz bir parçası olarak görmektedir.

YÖK Kanunu uygulaması; öğretim üyeleri, öğrenciler, çalışan personel ve tüm toplum kesimleri üzerinde önemli huzursuzluklara ve tartışmalara yol açtı. YÖK sonrası öğrencilere uygulanan sınav-eğitim yöntemleri, sınıf geçme, ders geçme sistemleri ve başarı notu oranları defalarca değiştirilmiştir. Bu değişikliklerden binlerce öğrenci zarar



görmüştür. Kasım 1981 ile Nisan 1985 tarihleri arasında YÖK kanunu 3 kez, kanunların uygulanmasına ilişkin yönetmelikler ise tam 52 defa değişikliğe uğradı.

#### SONUÇ:

12 Eylül döneminde; eğitim alanında etkileri uzun yıllar giderilemeyecek çok yönlü ve önemli tahribatlar yaşandı. Faşist ideoloji ile doldurulmuş tek tip insan yetiştirme hedefleniyordu. Baskı, emir-komuta, anti-demokratik uygulamalar eğitimde temel öğe haline getirildi. Yetenekli kadrolar görevden uzaklaştırıldı. Eğitimde kalite düştü.

Eğitim kurumları paralı hale getirildi. Bu kurumlardan parası olanlar yararlanmaya başladı. Yetenekli fakat yoksul halk çocukları eğitim-öğretim faaliyetlerinden yararlanamaz hale geldi. Böylece, birçok yeteneğin açığa çıkarılması ve geliştirilmesi önlenerek, önemli bir potansiyel dışlandı.

YÖK ile tüm üniversite ve yüksek okullar denetim altına alındı. Mali, bilimsel, demokratik-özerk öğeler üniversiteden dışlandı. Demokratik-özerk bir üniversite istemi suç sayıldı. Bu istemin gerçekleşmesi için mücadele eden yüzlerce öğretim üyesi ve öğretmen görevden uzaklaştırıldı. Binlerce öğrenci ise okuldan atıldı, işkence gördü, tutuklandı ve ceza aldı.

Bütün bunlara rağmen özerk-demokratik üniversite mücadelesi durdurulamadı.

Öğretmenler, öğrenciler, veliler demokratik hak ve özgürlükleri üzerindeki yasakların delinmesi ve eğitimin demokratikleştirilmesi mücadelesinin demokrasi mücadelesine sıkı sıkıya bağlı olduğu bilinciyle hareket etmektedirler.

12 Eylül rejimi; iyiden, güzelden yana olan, özgür düşünen, üretken, katılımcı, demokrasi bilinci ile donatılmış, mutlu bir toplum yaratılması yönündeki mücadeleyi durduramayacaktır.

#### YURTDIŞINDA EĞİTİM

Eğitimin bu niteliği aynen yurtdışına da yansımıştır. Federal Almanya ve diğer ülkelerde yaşayan Türk ve Kürt çocuklarının eğitimi için rejim tarafından gerici-faşist öğretmenler görevlendirilmiştir. Bu öğretmenler gerici-faşist içerikli ders kitaplarını okutarak tek tip öğrenci yetiştirmektedir.

Buna karşı çıkan, Federal Alman Eyalet Kültür ve Eğitim Bakanlıkları bünyesinde görev yapan, ilerici, demokratik uzman öğretmenler, anadil derslerinde bilimsel ve demokratik içerikli bir program uygulamaktadırlar. Bu anlamlı çalışmalarını yürüten demokratik kuruluş ve kişilere karşı; rejim tarafından gerici-faşist örgüt ve gazeteler ile birlikte yalan ve demogojiye dayalı bir saldırı yapılmıştır. Bu durum, 12 Eylül rejiminin, demokratik muhtevalı çalışmalara karşı nasıl düşmanca ve tahammülsüz davrandığını gösteren örneklerden bir tenesidir.

